BARHALA.

DOOR H. KERN.

Zooals men in 't Javaansch-Nederlandsch Woordenboek (uitg. 1901) lezen kan, is barhala, ook Mal., afgod, afgodsbeeld, ontstaan uit een Prākṛt bharāla, dat, gelijk men weet, voorkomt in verscheiden inscripties op Buddhistische beeldjes te Tumpang: bharāla Akṣobhya, bh. Amitābha, bh. Haya-griwa; vr. bharālī Locanā.

Ten opzichte van de vormverandering des woords, is op te merken dat Mal., Jav. en ook nog andere verwante talen de neiging vertoonen in woorden van vreemden oorsprong, die een r en tevens een aspiraat bevatten, deze klanken te verplaatsen. Dus werd uit Skr. argha in 't Mal. harga, Tag. halagá; durhaka ontstond uit drohaka; uit maharddhika werd mardahika¹, harta uit artha. Tag. bathala, god, waarin de l een oudere r vervangt, heeft zijn oorsprong te danken aan bhaṭāra. Day. harati, begrijpen, is voortgekomen uit Skr. arthi²; in mahatara, de hoogste god, heeft echter geen omzetting plaats gevonden: het is rechtstreeks een vervorming van bahatara, waarin baha- voor bha staat, gelijk bijv. Mal. pahala voor phala.

Bharāla is kennelijk een veel jonger Prākṛtvorm dan bhaṭāra, nog ouder bhaṭṭāra, dat reeds Prākṛt is, ontstaan uit Skr. bhartāram, Acc. sg. van bhartar. Het komt meermalen voor dat in jongere dialecten een verbogen vorm als stam optreedt; zoo bijv. Pāli suvāna, hond, uit Oud-indisch ṣu(v)ānam, Acc. sg. van ṣuan Skr. ṣvan³. In welke streek van Voor-Indië dit bharāla heerschte, is vooralsnog niet met zekerheid vast te stellen, waarschijnlijk in Behar of aangrenzend in N.O.-

¹ Jav. pērdika(n) is ontstaan uit misverstand, omdat men ma- aanzag voor 't bekende praefix, terwijl de h stom werd.

² Arthi is de stamvorm van 't wkw. arthayati, zooals duidelijk is uit p. p. p. arthita.

³ Het is onnoodig er aan te herinneren dat ook in de Romaansche talen zoo dikwijls de Lat. Acc. als stamvorm optreedt.

Indië; daarheen wijst ook de vorm der letterteekens op vermelde beelden, daar ze aanmerkelijk afwijken van het meer westelijk gebruikelijke Nāgarī. Hierbij is niet uit het oog te verliezen dat zulke Bharāla-beelden op Java niet vóór 't midden der 13de eeuw worden aangetroffen en dat om dien zelfden tijd nog iets vroeger de Buddhisten in N.O.-Indië veel te lijden hadden van vervolgingen door de Mohammedanen, hetgeen een uittocht op groote schaal veroorzaakte. Zonder twijfel zijn toen velen naar Java uitgeweken en hebben zij hun beelden medegebracht. Daardoor kunnen zulke voorwerpen veel meer verspreid zijn dan die door den tand des tijd gespaard zijn. Anders is het moeielijk te verklaren hoe barhala betrekkelijk zoo wijd in gebruik is gekomen.